

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע נופות**

291

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 073-2776776 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"

אין ויתור בדין

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

היא שהאדם נברא בשלמות שאין למעלה ממנה וכל המעלות והשלמות הכל כלול בגוף מדרגת המדבר ורק השלם בכל המעלות הוא הנקרא מדבר. וכל שלא הגיע לשלמות הרי זה מפני שגרע וקלקל ממדרגת האדם.

שמעתי שבעת פטירתו של הסבא ז"ל אמר מו"ר הרנ"ז זצ"ל בנו; אנו נוכל להעיד שראינו אדם! המעלה הגדולה ביותר שיכולים להגיע אליה, להיות במדרגת אדם. והיינו: כמבואר, שכל מי שחסר שלמות אינו בכלל אדם. וזו תביעת התורה מאתנו, להגיע ולהיות כפי שטמון בכח נפשנו והיא השלמות העליונה. ולכן הגיעו האבות הקדושים למעלתם אף ללא תורה, כי מכחות האדם שבו, יכול להגיע לתורה ולשלמות. ומה שהכלל ישראל זכו למעמד הר סיני, הרי זה מתנה וחסד מיוחד מאת הקב"ה שהיטיב עמנו להקל לנו את הדרך, להראותנו אמונה בחוש במעמד הר סיני.

יתירה מזו כי נתן לנו הקב"ה בהטבתו דרכים ואופנים להשגת השלמות שמכח השכל אין לדעתם; **'מתוך שלא לשמה, בא לשמה'** ('פסחים' נ:). ענין העבודה **'שלא לשמה'** היא הטבה גדולה, שמבחינת השכל אין שום קולא בעבודה וחייב לעמוד רק **'לשמה'**. ונתן לנו הקב"ה בחמלתו דרך העבודה אף **'שלא לשמה'** ועל ידה יגיע למדרגת **'לשמה'**.

וכמו כן יראת העונש אף היא מחסדי השי"ת. שמכח החכמה והשכל חייב בעבודתו. מחמת הכרת כבודו יתברך וביודעו שהקב"ה אדון הכל ומקבל טובות הבורא. הרי הוא קנין כספו של הקב"ה



השי"ת לישראל, **פותחת התורה: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" ולכאורה, הרי משפט, מהותו דין ועונש. והיאך מתאימים הדברים? האם אין התחלה טובה יותר, מאשר דין ומשפט המרעידיים לב האדם?**

אלא האמת היא, שאין אנו יודעים כמה אהבה וחיבה טמונים בנתינת המשפט! וכמה שמחה, צריכה להיות לנו שזכינו להיות עם הנבחר וזה בגלל שזכינו לקבל את המשפט.

טועים אנו בהבנת מדרגת אדם וצלם אלוקים שבו; אנו סבורים שבחינת אדם הוא, מי שיש בו מעט חכמה יתרה על הבעלי חיים ויודע לבטא מחשבתו בפיו ומתנהג על פי כללים הנראים בעיניו כנכונים ומושכלים. ומי שמוסיף חכמה ודעת ומגיע למעלות ומדרגות, הרי הוסיף ושייב את מעלת המדבר שבו. אך האמת

"ויהי ביום השלישי בקיץ הבקר ויהי קלת ויבדקו ויענו פבד על הקר וקל שפר חזק מאד ויחמד כל העם אשר במחנה" (שמות יט) איתא ברש"י (יט טז): 'מלמד; שהקדים על ידם, מה שאין דרך בשר ודם לעשות כן, שיהא רב ממתין לתלמיד'. מבואר הכא גודל האהבה והחיבה שהיה במעמד הר סיני, עד שהקדים הקב"ה כביכול והמתין לכלל ישראל שיבואו לקבל את התורה. כיוצא בזה יש לראות בדברי רש"י (יט יז): 'מגיד, שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה'.

ובאמת עצם נתינת התורה לישראל היא ראייה לאהבת השי"ת את עמו, שהנה אחת הסיבות לטעותם של חכמי האומות וחסרון האמונה שהיתה קודם מעמד הר סיני; לא מפני שלא האמינו במציאות ה' יתברך, אלא שסברו שאין זה מן הראוי שהבורא יהיה לו שייכות וקשר עם בני אדם בעולם השפל ('כוזרי' מאמר הראשון). שהבורא יתברך יתחבר אל החומר הנבזה, הוא האדם, ידבר עמו, ימלא משאלותיו ויעשה בקשותיו ומשום כך טעו, שהקב"ה נתן כוחות לשלוחים, שהם ינהיגו את הבריאה. כל העולם מודים ומהללים את שם ה', אלא שסוברים כי **"רם על כל גוים ה' על השמים כבודו"** ('תהילים' קיג) ואין מן הראוי שיריד השגחתו לעולם הזה, אבל אמונתנו האמיתית היא, שלמרות ש**"מגיביהי לשבת"** עם כל זאת, משפיל הנהגתו **"לראות בשמים ובארץ"**. ובמעמד הר סיני היטיב הקב"ה והוכיח הנהגתו, שירד בכבודו על הר סיני ליתן תורה לעמו ישראל.

והנה לאחר מעמד הר סיני וחיבת

ומכח זה חייב בעבודה. וכל עבודה שעושה מחמת שירא וחושש שמא יענישו הקב"ה אין זה עבודה. ורק מגודל טובת הקב"ה על בראיו הורנו דרכי העונש, כדי להקל מעלינו דרכי העבודה והשגת השלמות. ועל ידי ראת העונש יגיעו למעלה העליונה שהיא יראת הרוממות.

דוגמא לזה מה שכתב הרמח"ל ('מסלת ישרים' יט): שמה שאנו חייבים לומר: **'כל מאי דעביד רחמנא, לטב עביד'**, זה אינו מדרגה לבעלי הדעה האמיתית; **'אך בעלי הדעה האמיתית אינם צריכים אפילו לטעם הנה, פי הרי אין להם לכונן עצמם כלל, אלא כל תפלתם להגדיל כבוד השם יתברך, ולעשות נחת רוח לפניו, וכל מה שיתגברו עיובים נגדם עד שיצטרכו הם יותר כח להעבידם, הנה יאמין להם וישמחו להראות תקף אמונתם, פשוט צבא הרושם בגבורה, אשר יבחר לו תמיד במלתמה החזקה יותר, להראות תקפו בגנחותיה. וכבר מרגל זה הענין בכל אוהב פשוט - נדם שישמח פשיטתו לומר מה שיוכל להראות בו אל אשר הוא אוהב, עד היכן מגיע עצם אהבתו.** נמצא, שענין ההכרה ב'כל מאי דעביד רחמנא, לטב עביד', היא רק עצה מכח הטבת הבורא על בראיו.

מבואר; שעיקר חובת האדם להגיע להכרה אמיתית מתוך השכל. וניתנה תורה לנו, כדי שנוכל להכיר את האמת מכח התורה, עד שנגיע להכרה מכח השכל. וכן **מבואר ב'חובות הלבבות'** ('עבודת האלוקים' ג): **'כי הערת התורה, היא הקדמה ומבוא אל הערת**

השכל, בעבור צורך האדם בנערותו אל חינוך והנהגה ולמנוע תאוותיו, עד שיתחזק ויכוון שכלו. וכן הנשים וקלי הדעת מן האנשים, אינם נמשכים אחר הנהגת השכל. ומי שעולה ממנה אל העבודה שהיא הערת השכל, יגיע אל מדרגת הנביאים ובחירי עליון החסידים.'

איתא ב'ירושלמי' ('מכות' ב ו): **'שאלו לחכמה: הוטא מה עונשו? אמרה להם: תפדף רעה' ('משלי' יג). שאלו לנבואה: הוטא מה עונשו? אמרה להם: תפדף רעה' ('תמות' יח). שאלו להקב"ה, אמר להן: יעשו תשובה ויתכפר לו.'** מבחינת החכמה והשכל אין שום אפשרות לתקן מעשיו. וכיון שחטא מוכרח להיענש על חטאיו ולמות בחטאו. ורק הקב"ה נתן עצה לאדם ע"י תשובה, לתקן את מעשיו. וכל זה כלול בכלל החמלה הגדולה והיתירה שחמל עלינו, שנתן לנו דרכי קולא, להגיע אל התכלית, אף שמבחינת השכל אין זה דרך הנכון.

והיינו: שדוקא לאחר מתן תורה ומעמד הר סיני שבו נתגלה רוב אהבת ה' יתברך לישראל, נתן השי"ת את המשפטים. **דהיינו:** הדין והעונש, שהם עצות ודרכים שיוכל לזכות על ידם, אע"ג שמכח החכמה לא היה בדין שיקבל את הדרכים הללו. וכמ"ש לעיל, שכל דיני העונש הם רק מכח ההטבה המיוחדת שנתן הקב"ה, כי מבחינת השלמות חייב להכיר את בוראו ולעבדו מחמת הכרת כבודו יתברך. ויש לראות בפרשה ראשונה את גודל אהבתו יתברך לעמו: **'פי תקנה עבד עברי'**

יש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי קנ"ם. והנה מבחינת החכמה לא היה מקום ליציאת עבד עברי, שכיון שקנה אדון לעצמו ופרק מעליו עבודתו של הקב"ה, היה בדין שישאר עבד עולם. אולם התורה הטיבה עמו ונתנה לו אפשרות לשוב. ולכן יוצא בשש. ורק לאחר שאמר **'העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא יצא חפשי'** ('שמות' כא). אזי רע ומר עונשו: **'ונעבדו לעלם.'**

מעשה כמה מחויבים אנו להיזהר בציווי התורה. שהרי מעיקר חובתנו להגיע לשלמות אף ללא תורה. וכל הערת התורה היא רק קולא שנתן לנו הקב"ה מרוב אהבתו וטובתו. ולכן בעת שאף את הקולא שניתנה לו אינו מנצל, ודאי שאין לו כל תקוה. **והיינו:** דאמר הסבא מקעלם ז"ל, שהדין וההלכה היא התקוה האחרונה שיש לנו. ובשעה שעובר על הדין הנפסק בשו"ע, הרי עבר אף את הדיוטא הקטנה שהיא הכרחית ביותר.

ומה נואלו האנשים הסבורים שהתורה היא גזירה וכמשא נחשבת עליהם ומבקשים עצות להקל מעליהם עול תורה. דכיון שהתורה עצמה היא קולא, לא יתכן להוריד ממנה אפילו כמלוא נימה. **וראה מה שכתב (שם) החוה"ל:** **'וכיון שאינו מקבל מה שמחייבו השכל, יצא לו מתכונת החי המדבר ויהיו הבהמות מבינות דרך תקנתם יותר ממנו. והיינו דאמרינן: כל האומר הקב"ה ותרן, יוותרו מעיו'** (ב"ק ג). כי ויתור על הדין לא יתכן בכלל, שאף הדין עצמו הוא בדיעבד. ('אור יחזקאל' ח"ה). ■

הלכה

מדיני חיבור כלים מתפרקים בשבת

ההלכות שלפנינו מבוססות עפ"י השו"ע וה'משנה ברורה'

1. מטה העשויה פרקים פרקים ויש צורך לחברה בכדי להשתמש בה, אסור לחברה בשבת, משום אסור מלאכת **'מכה בפטיש'** או **'בונה'** ואפילו כשאנו מחברה בחזק, אסור חכמים שמא יתקענה בחזק. (שיג ו סמ"א).
2. אמנם מטה שדרכה להתחבר באופן רפוי, כיון שזו דרכה אין חוששים שמא יחברנה בחזק ולכך מותר לחברה בשבת כדרכה באופן רפוי. (שיג ו סמ"ב סמ"ג).
3. גביע שהתפרק מעל רגלו, יש **אומרים:** שכיון שאין הדרך לחברו בחזק, מותר לחברו בשבת. ולצורך שבת, יש לסמוך על דעה זו. אולם יש אוסרים לחברו כדין האמור למעלה לענין מטה. ולכתחילה
4. מטה שהקורה המחזיקה אותה נוטה תחת כובד המטה ועומדת להשבר לגמרי, מותר לסמוך את הקורה על ידי שיכניס כלי תחתיה באופן רפוי. ויש מתירים לסומכה בכל דבר שמותר לטלטלו בשבת אפילו אינו כלי. אולם יש לזהר לדעת כולם שלא ידחוק את הדבר הסומך את הקורה באופן שיעלה את הקורה בחזרה, אלא רק יניחנה תחת הקורה שלא תמשיך ליפול עוד. (שיג ז סמ"ט).
5. לעומת זאת; כסא, או ספסל שנשמט

1. אחד מרגליו, אסור להחזיר את הרגל למקומה אפילו באופן רפוי, משום שחששו שמא יתקענו בחזק ויעבור בזה אסור תורה. (שיג ח סנ"א).
2. כמו כן; יש מחמירים בזה שלא לסומכו אפילו על גבי כסא אחר ואפילו לטלטל את הכסא השבור אסור, שמא בתוך כדי כך יחבר אליו את הרגל בחזק. (שיג ח סנ"ב).
3. אמנם אם מערב שבת כבר ישב על הכסא השבור באופן שהוא נסמך על גבי כסא אחר, שוב אין חוששים שמא יחברנו ומותר לישוב עליו בצורה זו אפילו בשבת. (שיג ח סנ"ג). ■

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

דברי אגדה

שאכן השפיעה עליך לחזור למוטב ולאחוז בדרך עץ החיים?" **השיבו הבתור:** "דע לך, כי ה'חפץ חיים' לא דבר עמי כלום. הוא החזיק את ידי בתוך ידו והחל פשוט לבכות... תוך כדי הבכי הצליח להוציא שלש מילים מפיו **ואלו הן:** "ת-ו-ר-ה!" ... מ-צ-ו-ו-ת! ... ש-ב-ת!" הדמעות של רבי, נשרו גם על ידי וזעזעו את קירות לבי והם אלו שסייעו בידי לשוב בתשובה שלמה ולעלות חזרה במעלות התורה והיראה. ■

הבחור ששמע זאת בקש שיאותו לבקשה האחרונה שיש לו, לאפשר לו להפרד מרבו ה'חפץ חיים'. כיבד ה'חפץ חיים' בקשה זו וניאות לקבלו לשהות קצרה. מיד לאחר מכן עזב את הישיבה ועקבותיו לא נודעו. לאחר שנים רבות פגש אחד מבחורי הישיבה את הבחור כשהוא תלמיד חכם העוסק בתורה ובמצוות תדיר ירא שמים וסר מרע. **שאלו:** "אמור לי, מה אמר לך רבנו ה'חפץ חיים' בפגישה, שהנני רואה

מעשה ובה המשגיה של ישיבת 'ראדין' לראש הישיבה רבנו ה'חפץ חיים' וסיפר לו ברעד על אחד התלמידים שנתפס ברשת שפרשו המשכילים וכבר ירד והתדרדר לתהום והגיע לידי חלול שבת רחמנא ליצלן, בשמוע זאת ה'חפץ חיים' **פסק לאלתר את דינו:** "מחויץ למחנה מושבו" ('ויקרא' יג) יש להוציא בחור זה מן הישיבה. כששמע זאת המשגיה מיהר להודיע לבחור כי עליו לעזוב את הישיבה.

עלי הגיון

שאלות מעשיות בהלכות שבת, לפי פסקי ה'משנה ברורה' נערכו במסגרת מפעל 'הליכות עולם' ע"י הרה"ג רם כהן שליט"א

צבי את המים האלו וטעמם היה ערב לחכו אחרי שהוסיף גם סוכר. ומידי פעם היה מכין לעצמו משקה כזה. שבת אחת הסתפק האם יכול בשבת לשרות עבורו שזיפים כעת, כדי לשתות אחר כך את המים. הוא שאל את אביו לדעתו. מה **הדין ומדוע?**

תשובה: הדבר אסור.

ומקור הדין: **כתב ה'שלחן ערוך'** (שכא יח): **'אין שורין את החלתית, לא בפושרין ולא בצוננין, שדרך לשרותו לרפואה'**. וכתב ה'משנה ברורה' (ס"ק עא): **'ששותין מי השריה ליוקרא דלבא'**. ובבה"ל (ד"ה: 'שדרך') הביא: **שהשו"ע כתב טעם: 'שדרך לשרותו לרפואה'**. ובגמרא מבואר טעם: שלא יעשה כדרך שעושה בחול. והחילוק בין הטעמים; שאפילו אם הוא מתכוין בשרייתו לשתיה בעלמא, גם כן אסור מטעם זה. ■

שאם חותך דק בשביל לאוכלו מיד מותר. כמו שמצינו לענין מלאכת בורר, שלאכול מיד מותר. וכתב ה'משנה ברורה' (ס"ק מד): שהטעם דלא שייך שם טחינה כשמחתך בסכין, אלא בטוחן להניח. אבל כדי לאכול מיד ודאי שמותר, שהרי לא אסרו על האדם לאכול מאכלו בחתיכות גדולות, או קטנות. א"כ זהו דרך אכילתו בכך. **ועוד כתב המשנ"ב:** שהמפרר צרור עפר חייב משום טוחן.

דין שריית שזיפים כדי לשתות מי השריה

שאלה מעשית: אמו של צבי היתה רגילה בעצת הרופא לשרות שזיפים יבשים למשך מספר שעות ואחר כך לשתות את המים ודבר זה עזר לה להקלה מהעצירות שסבלה ממנה. פעם אחת טעם

דין פירור עפר סמוך לכסוי

שאלה מעשית: בבנין שגר בו אליעזר, התגורר אדם מבוגר שנהנה לספר לו על הווי החיים שלו כשהוא היה צעיר. פעם אחת סיפר לו שבילדותו כשהיה לכלוך על הקרקע שבבית, היו מכסים אותו בעפר. ובשבת היו משתמשים בעפר שהיו מייחדים אותו לפני שבת ומייחדים לו מקום. רק שבקיץ היה העפר המוכן מתקשה והרבה פעמים היה הופך לגוש. **הפסיקו אליעזר בשאלת:** "מה הבעיה? הלא הייתם יכולים לפוררו סמוך לכסוי", שכנו שהיה תלמיד חכם החל להתוכח אתו אם מותר לפורר עפר באופן זה. אכן, מה **הדין ומדוע?**

תשובה: אסור. לפי שהיתר של לאלתר נאמר רק באוכל! **מקור הדין:** כתב הרמ"א (שכא יב):

נותרו הדריים אחרונים

שבת נופש עם הרב

אמנון יצחק שליט"א

במלון פינר פרשת כי תשא יט-כ אדר 2010-5-6/3

לציבור חדש בתשלום מראש בלבד 073-2776776/557

בין השעות 9:00-15:30

פרשת 'משפטים'

"רק שבתו יתן ורפא ירפא"

מה הדין, במי שאמרוהו למיתה ונעשה לו נס ונתרפא?

פנינים לפרשה

"אֲשֶׁר תִּשִׂים לְפָנֶיהֶם" (כא א)

פירש"י: 'אמר לו הקב"ה למשה: "לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם הפרק וההלכה, ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו. לכך נאמר: "אֲשֶׁר תִּשִׂים לְפָנֶיהֶם"; כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם'. ע"כ.

ובהתבוננות שטחית הדבר תמוה; וכי משה רבנו חס על טרחתו שלא לבאר להם טעמי הדבר ופירושו, עד שהוצרך הקב"ה לומר לו, שלא יעשה כן?

ובאמת הדבר מבואר היטב; שהרי אמרו חז"ל שדברי תורה נקנין לאדם ביגיעה ובעמל גדולים. וכגון מה שאמרו במסכת 'ברכות' (ג:) ובמסכת 'שבת' (פג:): 'אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שממית עצמו עליה'. ועוד אמרו ב'מגילה' (ו:): 'אמר רבי יצחק: "אם יאמר לך אדם, לא יגעתי ומצאתי, אל תאמן"'. ושנינו ב'אבות' (ו ד): 'כך היא דרכה של תורה... ובתורה אתה עמל'. ומעתה היה מקום ביד משה לומר; אסתום להם הדברים כמו שהם, בכדי שהם יעמלו עליה ויגעו בה כראוי ולאחר מכן יעמדו על בוריה ככח עצמם וכך תהא התורה קנויה בידם כפי הראוי להם.

לכך אמר לו הקב"ה: שעל הרב להאכיל את תלמידו את הדברים 'כשלחן ערוך' ואין לו לרב לסתום את הדברים. ואין זה מוריד בעמל התורה ויגיעתה של תלמיד הרב, לפי שזה הוא מתפקידו של הרב ללמד את תלמידו כל מה שיש בידו ללמדו והתלמיד כבר ישאר בידו להתיגע בדברים עוד ועוד, אבל המוטל על הרב הוא ללמדו כל מה שיש לו. זהו מה שלימדה התורה כאן.

וכמו שמצינו בגמרא מסכת 'פסחים' (ק"ב): 'שיותר ממה שהעגל רוצה לינק, פרה רוצה להניק' ומצינו ב'סנהדרין' (סח.) שהקפיד ר"א על תלמידיו שלא ימיו את מדותיו. עיי"ש.

"וַיִּצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ" (כא ג)

מכאן למדו חז"ל במסכת 'קדושין' (כב.): שהקונה עבד עברי, חייב במזונות אשתו ובניו. והנה הפסוק לא אמר בפירוש; שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו, אלא בדרך זו שהשמיענו הכתוב, שכשיוצא העבד עברי, יוצאת אשתו עמו. ממילא שמענו, שנכנסה עמו. והרי לא נכנסה עמו לעבודה, אלא בהכרח שנכנסה לחיוב מזונות, שהאדון חייב לזון אותה.

יתכן ואפשר להטעים את הדבר כך; שלימדה אותנו התורה דרך ארץ, שהדבר פשוט מאליו, שאדם הקונה עבד עברי חייב לזון את אשתו ובניו. שהרי משעה שהעבד נקנה לך לא יוכל לפרנס את אנשי ביתו, מאחר שהוא עובד אצלך ומעשי ידיו, שלך. ודאי א"כ, שעליך לזון את כל התלויים בו. כלומר: אשתו ובניו. אלא שאומרת התורה; שבזמן שהעבד יוצא ממך לחירות ושוב הוא ברשות עצמו לזונם, אזי יורד ממך החיוב לזון את אשתו ובניו ורק חלק זה הוא מה שצריך הכתוב להשמיע, אבל החלק הראשון שיש עליך לזון את אשתו ובניו הוא דבר פשוט, לכן נכתב באופן זה.

"וַיִּצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ" (כא ג)

הרמב"ן דן; האם מעשה ידי האשה בזמן היות בעלה עבד עברי, שייך לאדון, או לעצמה?

ומכריע הרמב"ן: שיהיו מעשי ידיה לאדון, כמו שהיו לבעלה קודם שנעשה עבד. ודקדק כן מלשון הפסוק: **"וַיִּצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ"**; **"עִמּוֹ"** כלומר: בשוה לבעלה. וכמו שמעשי ידי בעלה היו שייכים לאדון, כמו כן מעשי ידיה היו שייכים לאדון. ומעתה שנשתחרר העבד, גם מעשי ידי האשה חוזרים להיות של עצמה וכאילו יצאה היא עמו.

ויל"ע: אם לפי זה תוכל האשה ג"כ לומר: **"איני ניזונית ואיני עושה"**? שהרי לבעלה יכולה לומר כן, כמבואר ב'כתובות' (מז:). או שמאחר שחיוב המזונות שהאדון חייב לזונה הוא מן התורה, אינה יכולה לומר: **"איני עושה"**

ולא כתשלומי מזונות הבעל לאשה שאינו מן התורה, כמבואר בסוגיא ד'כתובות' שם. וצ"ע.



"הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תִּהְיֶה לְאִדְּוֵיהָ" (כא ד)

לכאורה, הכתוב נצרך לומר, "וַיִּלְדֶּיהָ" יהיו "לְאִדְּוֵיהָ" ואינם שייכים לאביהם העבד עברי ואף אינם מתייחסים אחריו. כמו שלמדו כן חז"ל במסכת 'קדושין' (סח:): ממקרא זה. אולם יש להתבונן, לשם מה הוצרך הכתוב לומר, שגם **"הָאִשָּׁה - תִּהְיֶה לְאִדְּוֵיהָ", הלא מאז ומעולם היתה של **"אִדְּוֵיהָ"** ומה חידוש יש בזה?**

ואולי בא הכתוב לומר; שלא קנאה העבד בביתו, כשם שהאשה יכולה ליקנות לבעלה בביתה, כמבואר במסכת 'קדושין' (ב.). לזה השמיענו הכתוב שאף האשה **"תִּהְיֶה לְאִדְּוֵיהָ"** ואין ביאת בעלה, קונה בה כלום.

שוב ראיתי ב'קדושין' (טו.). שלמד ריה"ג ממקרא זה: ד'האומר לשפחתו הכנענית (המעוברת) הרי את בת חורין וולדך עבד'; שניהם יוצאים לחירות שנאמר: **"הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תִּהְיֶה לְאִדְּוֵיהָ". ופירש"י: **"בזמן שהאשה "לְאִדְּוֵיהָ", הולד שתלד ל"לְאִדְּוֵיהָ". אין האשה ל"לְאִדְּוֵיהָ", אין הולד ל"לְאִדְּוֵיהָ"**. וי"ל: דלזה, צריך הכתוב להזכיר, אף את **"הָאִשָּׁה"**.**



"נְכִי וְרִיבֵן אֲנָשִׁים וְהָפָה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ" (כא יח)

הנה עד כאן לא הקדים הכתוב לומר: **"נְכִי וְרִיבֵן אֲנָשִׁים"** ומה ראה הכתוב להקדים לחיוב שבת וריפוי, שהדבר התחיל על ידי מריבה שרבו אנשים?

ואולי אפשר לומר: שנרמז בזה מה שאמרו חז"ל במסכת 'בבא קמא' (כו:): שאף שאדם המזיק, חייב גם כשהזיק בשוגג ובאונס, מכל מקום אינו חייב באופנים אלו, אלא בתשלום נזק. אבל

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

מיניה' ונפטר מהחיות ממון בדיני אדם, מכל מקום, הוא מחויב לצאת ידי שמים. ולפי זה יתבאר כונת הכתוב היטב: אם **"לא יקנה אסון"** באשה, אזי יתקיים: **"ונתן בפללים"**. כלומר: שנוכל להיבטח בב"ד בתשלומין, שהרי אינו נפטר משום **'קים ליה בדרכה מיניה'**. אבל אם חלילה **"אסון יקנה"**, שאז יהא פטור מן הממון, משום **'קים ליה בדרכה מיניה'** לא יוכל להתחייב בב"ד, אבל לא יהא פטור לגמרי מן הממון, אלא יהא חייב בו בכדי לצאת ידי שמים.

ועיין בפירוש הרמב"ן כאן שכתב; שאין בולדות הזקן ניכר, כי מי יודע אם יצליחו, או לאו?! ואמר הכתוב, אע"פ שאין כאן ממון תשלומין, מ"מ נשים עליו עונש והוא כמו קנס שיטילו עליו אחרים. ואמר הכתוב, שיהיה העונש **"פאָשָׁר יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה"**, שהוא חפץ בילדיו וחשובים הם בעיניו, אלא, שיתן זה בפללים. כלומר: שלא יתן עונש יותר מכדי דמיהן. ולפי זה יתבאר ג"כ מה שהזכיר כאן רש"י **'דיינים'**, היינו: שאינו כשאר מקום, אלא קנס ועונש ואעפ"כ בעינין שיהיה **'על פי דיינים'**, עיי"ש. ■

רוצה (ד ג) **נראה**; שכל זמן שלא מת ישלם ריפוי ושבת, אף על פי שאמדוהו למיתה. **אלא ששוב מצא ב'מכילתא'**; שאם הכהו המכה מכה שיש בה כדי להמית, פטור מהשבת והריפוי. וממה שתולה התנא ב'מכילתא' את הדבר, במכה שיש בה כדי להמית, משמע; שאפילו אם לא מת המוכה לבסוף, לא יהא המכה חייב בתשלומי שבת וריפוי. ועיי"ש היטב מה שכתב בזה.



"ולא יקנה אסון... ונתן בפללים: ואם אסון יקנה ונתתה נפש" (כא כב)

פרש"י: **"ונתן בפללים" - על פי הדיינים**. הרב מ'בריסק' דקדק בלשון רש"י: לשם מה הוצרך לומר כאן שחיובו **'על פי דיינים'**? מה לא היה מספיק לכתוב כאן, שחייב בלבד? וביאר הדבר על פי מה שכתבו התוספות במסכת 'כתובות' (לג): ד"ה: **'לאו'**: שבמקום שיש **'קים ליה בדרכה**

בתשלום צער ריפוי ושבת אינו חייב עד שיתכוין להזיק ולא בשוגג. ולפי זה י"ל: דכיון שהפסוק מדבר בתשלום שבת וריפוי אמר: **"וכי יריבון אנשים"** שבא הנזק מתוך מריבה ובכונה. שאילו היה בשוגג, לא היה בזה תשלומי שבת וריפוי.



"רק שבתו יתן ורפא ורפא" (כא יט)

ה'אור החיים' הקדוש מסתפק ספק מענין; מה יהיה הדין במי שהכה את חברו ואמדו את המוכה למיתה, אלא שנעשה לו נס ונתרפא. האם יהא המכה חייב לשלם לו דמי שבתו ורפואתו, או לאו?

ויסוד הספק הוא: שמא מאחר שאמדוהו למיתה, א"כ אין בו חיוב שבת. ואף שנתרפא וחיה, הוא מעשה ניסים שנעשה לו וחיוב השבת והריפוי שפקע כבר נפקע ושוב אינו חוזר? או שמא, מאחר שלמעשה לא מת, הרי המכה חייב בתשלומי שבת וריפוי? והביא, שמדברי הרמב"ם בהלכות

בס"ד

הכונו למלחמה על תל אביב

מהרצאותיו הקרובות של הרב אמנון יצחק שליט"א

אולם ספורט שבעת המינים

ביום ראשון ל' שבט 14/02/10

השערים יפתחו ב־20:00

כניסה חופשית

אחיסמך

מתנ"ס לב העיר מרדכי הקסמים 10

ביום שלישי ב' אדר 16/02/10

השערים יפתחו ב־20:00

כניסה 10 ש"ח

ראש העין

מתנ"ס שלומי זיבוטינסקי 1

ביום רביעי ג' אדר 17/02/10

השערים יפתחו ב־20:00

כניסה 10 ש"ח

שלומי

© כל הזכויות שמורות לארגון "שופר" ההרצאות מאובטחות

שידור חי באתר 'שופר' WWW.SHOFAR.NET וב'שופר ניוטל' 054-4007779

האם יש מצוה לאכול מצה במשך כל שבעת ימי הפסח?

מערכת חברותא

מיוחד 5 'גנזי המלך'

"את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות פאָשר צניתך למועד חדש האָביב פי בו נצאת ממצרים"

שאלה: האם יש מצוה לאכול מצה במשך כל שבעת ימי הפסח?

תשובה: יסוד השאלה הוא; שמפסוקים רבים בתורה יש משמעות שיש מצוה באכילת המצה בכל שבעת הימים, אלא שאין היא מצוה חיובית בכל שבעת הימים [מלבד בלילה הראשון] והיא מצוה קיומית בלבד, שאם אכל מצה במשך שבעת ימי הפסח הוא קיים מצוה בכך.

וכך שנינו ב'ילקוט שמעוני' ('אמור' תרמג): "חג המצות לה' שבעת ימים" ('ויקרא' כג). יכול יטעון מצה כל שבעה? תלמוד לומר; "ששֶׁת ימים תאכל מצות וביום השביעי עֲצָרְתָּ..." ('דברים' טז). "שביעי", בכלל היה ולמה יצא? - להקיש אליו; מה "שביעי" רשות, אף כולו רשות. יכול אף לילה ראשון? - תלמוד לומר; "בַּעֲרֵב תֹאכְלוּ מִצַּת" ('שמות' יב). קבעו הכתוב חובה. אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מניין? - תלמוד לומר; "בַּעֲרֵב תֹאכְלוּ מִצַּת". אם כן, למה נאמר: "שבעת ימים מצות תאכלו"? - מצה הנאכלת כל שבעה, אדם יוצא ידי חובתו בפסח, יצאו חלות תודה ורקיקי נזיר, שאין נאכלין כל שבעה.

וב'ילקוט שמעוני' ('ראה' תתקד): 'רבי שמעון אומר: "כתוב אחד אומר: "שבעת ימים תאכל מצות" וכתוב אחד אומר: "ששֶׁת ימים תאכל מצות" הא

כיצד? - מצה הנאכלת כל שבעה, אוכלת ששה ימים מן החדש ושביעי מן הישן" ('דהיינו; ביום הראשון. לפי שעדין לא הותרה התבואה החדשה באכילה ואסור אז לאוכלה, משום שעדין לא הקריבו את מנחת העומר).

משני הלשונות הללו, נשאר הספק; האם אין כלל קיום של מצוה באכילת המצה בשאר הימים? או שכל הקביעה שאכילת מצה היא רשות, זה רק לגבי החיוב ולא לגבי קיום המצוה?

ופסק הרמב"ם ('חמץ ומצה' ו א): **'מצות עשה מן התורה לאכול מצה בליל חמשה עשר שנאמר: "בַּעֲרֵב תֹאכְלוּ מִצַּת" בכל מקום ובכל זמן. ולא תלה אכילה זו בקרבן הפסח, אלא זו מצוה בפני עצמה ומצותה כל הלילה.**

אבל בשאר הרגל, אכילת מצה רשות. רצה, אוכל מצה. רצה, אוכל אורז, או דוחן, או קליות, או פירות. אבל בליל חמשה עשר בלבד חובה. ומשאכל כזית - יצא ידי חובתו.

וכן פסק ב'שלחן ערוך' 'אורח חיים' (תעה ז): 'אין חיוב אכילת מצה, אלא בלילה הראשון בלבד.'

וב'משנה ברורה' (תעה ס"ק מד): **'אלא בלילה הראשון' - דכתיב: "בַּעֲרֵב תֹאכְלוּ מִצַּת". אבל שאר כל הלילות וכל הימים אינו מוזהר, אלא שלא לאכול חמץ. ואף דמחויב לאכול פת ביו"ט, כדמוכח בסימן קפ"ח, יכול לצאת במצה עשירה, דהיינו; שנילושה במי פירות. אבל לחם עוני אינו מחויב מן התורה, כי אם בלילה הראשון. ומשום ספיקא דיומא, חייב לדידן אף בלילה שניה.'**

אך ב'משנה ברורה' (תעה ס"ק מה) כתב: 'ובשם הגר"א כתבו; דעל כל פנים, מצוה איכא לאכול מצה כל שבעה, אלא שאינו חיוב.'

וב'שלחן ערוך' 'אורח חיים' (לא א)

כתב: 'בשבת וי"ט אסור להניח תפילין, מפני שהם עצמם אות ואם מניחים בהם אות אחר [כמו תפילין שנאמר בהם: "וְקִשְׁרְתֶם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדְכֶם" ('דברים' יא)] היה זלזול לאות שלהם'. והוסיף ה'שלחן ערוך' 'אורח חיים' (לא ב): 'בחול המועד גם כן אסור להניח תפילין, מהטעם הזה בעצמו, שימי חול המועד גם הם אות. הגה: וי"א שחול המועד חייב בתפילין ('בית יוסף' בשם הרא"ש)'.
וכתב ה'משנה ברורה' (לא): 'גם הם [ימי חול המועד] אות' - בפסח, אכילת מצה. ובסוכה, ישיבת הסוכה. והי"א סבירא להו; כיון שמותרין בעשיית מלאכה מן התורה ליכא אות'. ומוכח מדברי ה'משנה ברורה'; שגם בימי חול המועד של פסח, יש מצות אכילת מצה ומשום כך לא מניחים בהם תפילין. ולגבי אכילה בסוכה, כתב ה'שלחן ערוך' 'אורח חיים' (תרלט ג): 'אכילה בסוכה בליל יו"ט הראשון חובה, אפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו. מכאן ואילך רשות, רצה לאכול סעודה, סועד בסוכה. רצה, אינו אוכל כל ז', אלא פירות וקליות חוץ לסוכה אוכל כדון אכילת מצה בפסח.'

והדמיון לסוכה, מלמד גם לכאורה, שגם באכילת מצה יש קיום מצוה כל שבעה, כמו בסוכה.

אבל לגבי אכילה בסוכה, מסתפק ה'משנה ברורה' (תרלט ס"ק כד) להיפך: 'כדון אכילת מצה בפסח' - 'נסתפקתי, לפי מה שידוע דעת הגר"א, דמצוה לאכול מצה כל שבעת ימי פסח, כפשטיה דקרא: "שבעת ימים תאכל מצות", אלא דמצות עשה היא רק בערב, מה שאין כן אחר כך, הוא רק מצוה בעלמא, אפשר שהוא הדין הכא [בסוכות], מצוה לכתחלה לאכול פת כל ז' ימים ולברך לישב בסוכה'. ■

שידוכים באמונה
אגודת בני אמונה
משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי
חדש!!! אפשרות לנישואין גינם
אפשרות לנישואין רבים כרגילי פאלי
1599-500-811

עזבנו את 'בזק'
כי אין עם מי לדבר
והכי טוב בחוץ...
מספרנו החדש **073-2776776**



האם מותר לאשת קמצן לתרום ללא רשותו?

מאת הרה"ג אונגר שליט"א

באחת מוועדות הצדקה התקבל השיחה התברר שהאשה החליטה בתלפון מאשה המעוניינת לתרום לתרום ללא ידיעת בעלה מאחר 10,000 ש"ח עבור הארגון, במהלך ולדבריה בעלה עשיר גדול וקמצן התרומה ממנה ולכופו לדבר מצוה?

ההשתתפות בשעור ב'אולפני שופר' רח' מתתיהו 10 בני ברק, בתאום מראש בלבד: 073-2776776

התשובה לשאלה הנ"ל תנתן בשעור ביום חמישי בשעה 20:30 בערב בלמוד עם חברות בשיבות 'אהל יהודה'

ניתן לצפות בשדור חי באתר שופר: www.shofar.net

מה הדין במוצא מציאה יקרה, בספרי "מציאות"?



תקציר התשובה:

א. המקח קיים. וחיים זכה ב - \$20,000 שהוא שווי הערת החיד"א וחתימתו. ומשום שעקיבא שמצא, התכוון לקנות רמב"ם ולא את התוספת של חתימת החיד"א, כדברי ה'אבי העזרי' ורבנו תם המובאים ב'מרדכי' ואף שעקיבא רצה לקנות רמב"ם, וספר זה הוא רמב"ם הארכנו בזה בשיעור בדברי 'עבודת הגרשוני' ודו"ק. ואף חצרו לא קונה לו; שדבר שאינו מצוי, חצרו לא קונה לו.

ב. וכנ"ל זכה האברך שקנה את ספר הנצי"ב בהקדשה של הנצי"ב כמבואר לעיל.

חדש ב'שופר'

סיסמא חיון
והאם גולגולת חיון!

אשפה
באפיזודות!

מעכשיו נתנת האפשרות לפרסם תשדירים בהרצאות הרב בשדור חי לכל העולם!

עשרות אלפי צופים בכל יום!

ובנוסף, באגרים פרסומיים באתר האינטרנט ובעלון 'גנזי המלך'

במחירים אטרקטיביים ובחשיפה לצבור נרחב!

לפרטים: ליאור רוזנבלט 052-5227270

היה שותף גם אתה

במבצע החלוקה של

1,000,000 אנציקלופדיות בחינם

של הרב אמנון יצחק שליט"א

בכל הארץ

ניתן לרכוש מניית זכות בסך של \$1000*
השווה לכ-4000 אנצ' שיחולקו לזכותך או על ידך
מה שמבטיח שמאות ואלפי בעלי תשובה מינימום,
יחזרו לאבינו שבשמים
בעלות של שקל וקצת לכל אחד.

אל תעמוד מנגד

המלחמה קרובה והסכנות גדולות



240 שעות לצפיה

84 סרטים והרצאות מחולקים ל-1727 מקטעים

106 נושאים שונים

880 תתי נושאים 32 שירים וקליפים

כל זה, בשקל וקצת...

לא יאומן!

* שער הדולר לפי 4.2

לפרטים 054-7408531